

Коструба Ірина Ігорівна

2 курс, факультет соціології і права,
НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Єнін М. Н. к.с.н., доцент кафедри
соціології ФСП НТУУ «КПІ»

Проблема відчуження та засоби її подолання у Е. Фромма

Відчуження, з'явившись в часи появи фабричної системи організації, залишається актуальною проблемою і в наш час, суттєво впливаючи на продуктивність будь-якої діяльності по виробництву продуктів або послуг.

Першим приділив велику увагу відчуженню К. Маркс у своїй книзі «Філософсько-економічні рукописи». Під відчуженням він розумів процес відділення працівників від їх творчості, продуктів праці, а також від інших людей [1]. Засіб подолання відчуження К. Маркс вбачав в революції та корінній зміні суспільно-політичного устрою.

Dninaukifsp2016

Після Маркса найбільш повно дану проблему намагався дослідити Е. Фромм, який шукав шляхи подолання відчуження в реформуванні існуючих інститутів капіталізму. Основні свої ідеї він виклав у своїй праці «Здорове суспільство».

Е. Фромм пише про відчуження наступним чином: «Відчуження, яким ми бачимо його в сучасному суспільстві, носить майже загальний характер; воно пронизує ставлення людини до своєї роботи, до споживаних нею речей, до держави, до своїх ближніх і до самої себе. Людина створила світ рукотворних речей, якого ніколи не існувало раніше. Вона розробила складний суспільний устрій, щоб управляти створеним нею технічним механізмом. Однак все створене нею височіє і головує над нею. Вона відчуває себе не творцем і вищою керівною інстанцією, а слугою Голема, зробленого його руками» [2]. Отже, відчуження - це відстороненість людини від навколишнього світу, процес відділення від соціуму та результатів своєї діяльності.

Засоби подолання відчуження вчений бачив наступним чином:

1. Економічні. Важлива участь у співуправлінні всіх працівників підприємства, щоб кожний маґ змогу реалізувати себе в більш широкому колі обов'язків.

2. Політичні. У цій сфері важливо відновити міські збори, дати змогу невеликим групам, з'єднаним спільним баченням тих чи інших проблем, впливати на рішення політичних інститутів органів.

3. Культурні. Поєднання трудового навчання молоді, системи навчання дорослих. Створення нової системи народної творчості, мистецтва для всієї нації. Важливим є подолання вічного конфлікту між психологічною природою людини і соціальними законами. Спонтанність Е. Фромм вважав вільною творчою діяльністю людини, що з'єднує її із соціумом і природою.

Е. Фромм зазначав, що людині важливо повернути її місце у суспільстві, вона ніколи не може бути незначним механізмом або річчю, яку використовують інші: «З використанням людини людиною має бути покінчено, економіка повинна служити тільки розвитку людини, капітал - праці, а речі – життю» [2]. Сьогодні проблема відчуження через посилення дії ринкових механізмів на суспільство проявляється ще більше, що є причиною низької мотивації індивідів до ефективної та продуктивної праці, конфліктів з керівництвом, безробіття. Е. Фромм намагався детально описати шляхи подолання відчуження, але його ідеї так і не стали предметом серйозних роздумів та дискусій в середовищі політиків та громадськості.

Список використаних джерел:

1. Маркс К. «Экономико-философские рукописи 1844 года [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://psylib.org.ua/books/marxk01/>

2. Фромм Е. Здорове суспільство [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=103037>